

Scenariusz lekcji:

Piosenki, polskie piosenki... Legendy polskich festiwali

Grupa wiekowa:

klasy VII-VIII szkoły podstawowej, szkoła średnia

Czas:

2 godziny lekcyjne

Cele lekcji:

Cele ogólne:

- Przedstawienie podstawowych zagadnień związanych z polską muzyką rozrywkową i Krajowym Festiwałem Piosenki Polskiej w Opolu.
- Wprowadzenie do historii polskiej muzyki.

Cele szczegółowe (operacyjne):

Wiedza:

- uczeń zna najistotniejsze fakty związane z Krajowym Festiwałem Piosenki Polskiej w Opolu oraz ważne wydarzenia w historii polskiej muzyki rozrywkowej

Umiejętności:

- uczeń rozpoznaje wybrane utwory polskiej muzyki rozrywkowej z dawnych lat
- uczeń potrafi rozpoznać najbardziej znane polskie piosenki i zidentyfikować ich wykonawców

Postawy:

- uczeń dostrzega wartość polskiej muzyki rozrywkowej
- uczeń rozumie, że polska muzyka jest istotna dla tożsamości kulturowej
- uczeń docenia znaczenie edukacji muzycznej

Odniesienia do podstawy programowej:

(Historia muzyki – poziom rozszerzony)

CELE KSZTAŁCENIA: Muzyka w ujęciu historycznym – periodyzacja, język, właściwości i charakterystyka.

- Postrzeganie muzyki w kontekście kultury poszczególnych epok, kształtujących ją zjawisk społecznych i wydarzeń historycznych oraz powiązanej z nimi estetyki.

TREŚCI KSZTAŁCENIA: Muzyka XX i XXI wieku.

- Uczeń charakteryzuje muzykę w kontekście estetyki epoki – wymienia i opisuje wybrane style i techniki muzyki XX i XXI w.

Materiały dydaktyczne:

- materiał filmowy – wirtualne zwiedzanie Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu: „Legendy polskich festiwali”
- archiwalne fotografie związane z Krajowym Festiwalem Piosenki Polskiej w Opolu i podpisy do nich*
- wybrane nagrania polskich piosenek z różnych okresów*
- teksty piosenek*

*/ zob. załącznik do scenariusza

Przebieg lekcji:

Wprowadzenie – muzyczne fotografie (ok. 10 minut):

[Załącznik 1 – zdjęcia i podpisy (imiona i nazwiska)]

Rozdaj uczniom archiwalne fotografie przedstawiające znanych i cenionych wykonawców – gwiazdy polskiej piosenki oraz podpisy: same imiona i nazwiska. Uczniowie mogą pracować indywidualnie, w parach lub w grupach. Poproś ich, aby spróbowali przyporządkować imiona i nazwiska do zdjęć. Sprawdź, ilu osobom (parom, grupom) udało się bezbłędnie zidentyfikować piosenkarzy i piosenkarki. Na razie nie podawaj wszystkich prawidłowych odpowiedzi, a jedynie liczbę prawidłowych dopasowań, które udało im się ułożyć.

Odłóżcie materiały na bok – będą potrzebne pod koniec zajęć.

Materiał filmowy – wirtualne zwiedzanie Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu (ok. 20 minut)

Odtwórz film „Legendy polskich festiwali”. Zachęć uczniów do bardzo uważnego oglądania i poproś, żeby starali się zapamiętać jak najwięcej szczegółów – będą potrzebne, by poprawnie odpowiedzieć na pytania w quizie.

Quiz – test (ok. 5-10 minut):

[Załącznik 2 - quiz]

Rozdaj uczniom wydrukowane karty pracy z quizem – mogą pracować indywidualnie lub w parach. Możesz także wyświetlić kartę na ekranie dla całej grupy. Poproś o rozwiązanie quizu. Sprawdźcie wspólnie, ile osób udzieliło najwięcej prawidłowych odpowiedzi. Jako sygnał zakończenia quizu możesz wykorzystać sygnał dźwiękowy Festiwalu w Opolu.

Porównując odpowiedzi możesz wrócić do wybranych fragmentów filmu.

Nagrania (ok. 15 minut):

[Załącznik 3 – teksty piosenek]

Podziel uczniów na dziewięć zespołów. Każdy zespół powinien otrzymać losowy tekst piosenki, ale bez tytułu i nazwiska wykonawcy. Poproś uczniów, żeby przeczytali teksty piosenek. Następnie odtwórz przynajmniej trzydziestosekundowy fragment każdej z nich (dla utrudnienia możesz wybrać fragment ze środka utworu). Zespół, który rozpozna „swoją” utwór, wstaje lub podnosi ręce albo wykonuje inny umówiony wcześniej gest.

Podsumowanie – muzyczne fotografie (ok. 5 minut):

[Załącznik 1 – fotografie i podpisy (imiona i nazwiska oraz tytuły piosenek)]

Wróćcie do materiałów wykorzystywanych na początku zajęć – zdjęć gwiazd polskiej piosenki i podpisów z imionami i nazwiskami. Sprawdźcie, czy teraz wszyscy uczniowie są w stanie przyporządkować właściwy podpis do fotografii. Rozdaj dodatkowe podpisy z tytułami piosenek. Poproś uczniów, żeby ustalili, kto wykonywał dany utwór. Porównajcie odpowiedzi.

Zakończenie:

Porozmawiaj z uczniami o tym, czego się w czasie tej lekcji dowiedzieli – czy pojawiły się wątki, które ich zaskoczyły?

Załącznik 1

Źródło zdjęcia: Narodowe Archiwum Cyfrowe

Źródło zdjęcia: Narodowe Archiwum Cyfrowe

Źródło zdjęcia: Narodowe Archiwum Cyfrowe

Źródło zdjęcia: Wiki Commons

Źródło zdjęcia: Narodowe Archiwum Cyfrowe

Źródło zdjęcia: Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu

Źródło zdjęcia: Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu

Źródło zdjęcia: Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu

Źródło zdjęcia: Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu

Podpisy do zdjęć 1: imiona i nazwiska	Podpisy do zdjęć 2: utwory
Bogusław Mec	„Jej portret”
Ewa Demarczyk	„Czarne anioły”
Anna Jantar	„Tyle słońca w całym mieście”
Czesław Niemen	„Dziwny jest ten świat”
Zbigniew Wodecki	„Lubię wracać tam, gdzie byłem”
Edyta Geppert	„Życie, kocham cię nad życie”
Maryla Rodowicz	„Niech żyje bal!”
Beata Kozidrak / Bajm	„Piechotą do lata”
Edyta Górniak	„To nie ja”

Załącznik 2

Quiz muzyczny

Jak brzmi poprawna nazwa festiwalu muzycznego w Opolu?

- a) Krajowy Festiwal Polskiej Piosenki
- b) Narodowy Festiwal Piosenki Polskiej
- c) Polski Festiwal Piosenki w Opolu
- d) Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu

W którym roku odbył się pierwszy festiwal w Opolu?

- a) 1946
- b) 1957
- c) 1963
- d) 1970

Jakie inne festiwale muzyczne zostały wspomniane w filmie w czasie zwiedzania wystawy?

- a) Międzynarodowy Festiwal Piosenki w Sopocie, festiwal w Jarocinie i Przystanek Woodstock
- b) Rawa Blues Festival w Katowicach, Open'er Festival w Gdyni, Festiwal Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze
- c) Przegląd Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu, Life Festival w Oświęcimiu, Pol'and'Rock Festival w Kostrzynie nad Odrą
- d) Piknik Country w Mrągowie, festiwal Jazz Jamboree w Warszawie, Cieszanów Rock Festival

Jaki utwór wykonywany przez Hankę Ordonównę można usłyszeć na wystawie w Muzeum Polskiej Piosenki?

- a) „Piosenka o zagubionym sercu”
- b) „Miłość ci wszystko wybaczy”
- c) „Na pierwszy znak”
- d) „Szczęście raz się uśmiecha”

Stowarzyszenie Autorów ZAIKS chroniące prawa autorskie twórców powstało w roku:

- a) 1930
- b) 1918
- c) 1925
- d) 1948

Które „śpiewające rockowe dziewczyny” zostały wymienione w filmie?

- a) Justyna Steczkowska, Renata Przemyk i Anna Wyszconi
- b) Kayah, Anita Lipnicka i Patrycja Markowska
- c) Katarzyna Nosowska, Katarzyna Kowalska i Edyta Bartosiewicz
- d) Kora, Małgorzata Ostrowska i Agnieszka Chylińska

Ile – szacunkowo – jest polskich piosenek (utworów objętych ochroną ZAIKS)?

- a) 6 000 000
- b) 3 000 000
- c) 500 000
- d) 90 000

Jak nazywa się laureatka pierwszego festiwalu w Opolu?

- a) Maryla Rodowicz
- b) Karin Stanek
- c) Ewa Demarczyk
- d) Halina Kunicka

Ile razy na opolskim festiwalu wystąpił Czesław Niemen?

- a) Tylko raz
- b) 5 razy
- c) 10 razy
- d) 15 razy

Czym imieniem nazwano nagrodę przyznaną w konkursie debiutantów na festiwalu w Opolu?

- a) Anny German
- b) Anny Jantar
- c) Miry Kubasińskiej
- d) Ady Rusowicz

W jakiej roli Zbigniew Wodecki zadebiutował na festiwalu w Opolu?

- a) Wokalisty
- b) Skrzypka
- c) Pianisty
- d) Perkusisty

Jaką piosenką zadebiutowała w Opolu Edyta Geppert?

- a) „Życie, kocham cię nad życie”
- b) „Sauve-toi mon pauvre coeur”
- c) „Jaka róża taki cierni”
- d) „A gdy uznamy, że to już”

Która wokalistka jest rekordzistką pod względem udziału w festiwalach w Opolu (ok. 40 edycji)?

- a) Maryla Rodowicz
- b) Edyta Geppert
- c) Halina Frąckowiak
- d) Urszula Sipińska

Jaką nagrodę w konkursie debiutów otrzymał zespół Bajm z piosenką „Piechotę do lata” w 1978 roku?

- a) Pierwszą nagrodę
- b) Drugie miejsce
- c) Nagrodę publiczności
- d) Nagrodę im. Karola Musioła

Która gwiazda opolskiego festiwalu mieszkała jako dziecko w Opolu?

- a) Anna Jantar
- b) Alicja Majewska
- c) Irena Jarońska
- d) Edyta Górniak

Załącznik 3

Teksty piosenek

B. Mec „Jej portret”

Bo tego nie wiesz nawet sama Ty
W tańczących wokół szarych lustrach dni
Rozbłyśka Twój złoty śmiech
Przerwany w pół czuły gest
W pamięci składam wciąż
Pasjans z samych serc

Naprawdę jaka jesteś, nie wie nikt
To prawda, niepotrzebna wcale mi
Gdy nie po drodze będzie razem iść
Uniosę Twój zapach snu
Rysunek ust, barwę słów
Niedokończony, jasny portret Twój

Uniosę go, ocalę wszędzie
Czy będziesz przy mnie, czy nie będziesz
Talizman mój, zamyśleń nagłych Twych i rzes
Obdarowany Tobą miła
Gdy powiesz do mnie kiedyś: „Wybacz”
Przez życie pójde oglądając się wstecz

Uniosę go, ocalę wszędzie
Naprawdę jaka jesteś, nie wie nikt
To prawda, niepotrzebna wcale mi
Gdy nie po drodze będzie razem iść
Uniosę Twój zapach snu
Rysunek ust, barwę słów
Niedokończony, jasny portret Twój

E. Demarczyk „Czarne anioły”

Czarne anioły choć białoskrzydłe
A na ich twarzach miny obrzydłe
Na ciemnym niebie jak fajerwerki
Ale przekłute raz i na wieki
To są anioły z mojej stodoły

Pouciekały przez dziury w dachu
Anioły śmierci z głowami węża
Latają w górze i czas tam mitrężą
Więc trzeba by wszystkie tam razem połapać
W pęczki powiązać i wapnem pochłapać
I wpuścić do nieba
Czy trzeba, nie trzeba
Czy trzeba, nie trzeba
Czy trzeba, nie trzeba

Moja stodoła jest cała drewniana
Na cztery strony jest pomyślana
Na czarno-biało jest malowana
Cała święcona i wykadzona
Tam produkuje się czarne anioły
Jeden we fraku, a drugi goły
Trzeci ponury, czwarty wesoły
Piąty jak trumna, a szósty umarł

Przez sine niebo czarny ptak leci
Nie, to nie ptak jest, to anioł śmierci
Ma białe skrzydła z gęsiego pierza
A pysk ma taki jak pysk u zwierza
Siedem guzików ma u surduta

A dusza jego jadem zatruta
Rąk czternaścioro ma u tułowia
Na jednej głowie ma dwa wodogłowia
Ma uszu szesnaście, ma czterdzieści nosów
A ten anioł śmierci, gdy tak leci nocą
Skrzydła mu w locie
Tak strasznie łopocą
Tak strasznie łopocą
Tak strasznie łopocą
Tak strasznie łopocą

A skrzydła jego wielce szatańskie
Lecz, choć on czarny, toć anioł pański

A. Jantar „Tyle słońca...”

Dzień - wspomnienie lata
Dzień - słoneczne ćmy
Nagle w tłumie w samym środku miasta
Ty po prostu ty

Dzień - godzina zwierzeń
Dzień - przy twarzy twarz
Szuka pamięć poplątanych ścieżek
Lecz czy znajdzie nas

Tyle słońca w całym mieście
Nie widziałeś tego jeszcze
Popatrz o popatrz!
Szerokimi ulicami
Niosą szczęście zakochani
Popatrz o popatrz!

Wiatr porywa ich spojrzenia
Biegnie światłem w smugę cienia
Popatrz o popatrz!
Łączy serca wiąże dłonie
Może nam zawróci w głowie też

Dzień - powrotna podróż
Dzień - podanie rąk
Ale niebo całe jeszcze w ogniu
Chcę zatrzymać wzrok

Tyle słońca w całym mieście
Nie widziałeś tego jeszcze
Popatrz o popatrz!
Szerokimi ulicami
Niosą szczęście zakochani
Popatrz o popatrz!

Wiatr porywa ich spojrzenia
Biegnie światłem w smugę cienia
Popatrz o popatrz!
Łączy serca wiąże dłonie
Może nam zawróci w głowie też

Dziwny jest ten świat,
Gdzie jeszcze wciąż
Mieści się wiele zła.
I dziwne jest to,
że od tylu lat
Człowiekiem gardzi człowiek.

Dziwny ten świat,
świat ludzkich spraw,
Czasem aż wstyd przyznać się.
A jednak często jest,
że ktoś słowem złym
Zabija tak, jak nożem.

Lecz ludzi dobrej woli jest więcej
I mocno wierzę w to,
że ten świat
Nie zginie nigdy dzięki nim.
Nie! Nie! Nie! Nie!
Przyszedeł już czas,
Najwyższy czas,
Nienawiść zniszczyć w sobie.

Lecz ludzi dobrej woli jest więcej
I mocno wierzę w to,
że ten świat
Nie zginie nigdy dzięki nim.
Nie! Nie! Nie! Nie!
Nadszedł już czas,
Najwyższy czas,
Nienawiść zniszczyć w sobie.

Co dzień nas gna
W nowe strony zadyszany czas
Sto dat, sto spraw
Wciąga nas, gna nas

I moje dni
Wszechobecny pośpiech, czasu znak
Naznaczy mi
Może przez to tak lubię
Lubię wracać tam, gdzie byłem już
Pod ten balkon pełen pnących róż
Na uliczki te znajome tak
Do znajomych drzwi
Pukać myśląc, czy
Czy nie stanie w nich czasami ta dziewczyna z warkoczami

Lubię wracać w strony, które znam
Po wspomnienia zostawione tam
By się przejrzeć w nich, odnaleźć w nich
Choćby nikły cień, pierwszych serca drzeń

Kilka nut i kilka wierszy z czasów, gdy kochałaś pierwszy raz
Nie raz
W samym środku zdyszanego dnia
Oglądasz się tak jak ja, jak ja
Oglądasz się
Tam, gdzie miłość zostawiłaś, swą
Ty jedna mnie umiesz pojąć, bo lubisz

Lubisz wracać tam gdzie byłaś już
Pod ten balkon pełen pnących róż
Na uliczki te znajome tak
Do znajomych drzwi
Pukać myśląc, czy
Czy nie stanie w nich czasami tamten chłopak ze skrzypcami

Lubisz wracać w strony, które znasz
Do mej twarzy zbliżyć Twoją twarz
By się przejrzeć w niej
Odnaleźć w niej
Choćby nikły cień, pierwszych serca drzeń
Kilka nut i kilka wierszy z czasów, gdy kochałaś pierwszy raz

Co dzień nas gna
W nowe strony, zadyszany czas
Sto dat, sto spraw
Wciąga nas, gna nas

E. Geppert „Życie, kocham cię nad życie”

Uparcie i skrycie
Och życie kocham Cię, kocham Cię, kocham Cię nad życie
W każdą pogodę
Potrafią dostrzec oczy moje młode, niebezpieczną twą urodę

Kocham Cię życie
Poznawać pragnę Cię, pragnę Cię, pragnę cię w zachwycie
Choć barwy ściemniasz
Wierzę w światełko, które rozprasza mrok

Wierzę w niezmiennność nadziei, nadziei
W światełko na mierzwi
Co drogę wskaże we mgle
Nie zdradzi mnie
Nie opuści mnie
A ja szepnę skrycie

Och życie kocham Cię, kocham Cię, kocham Cię nad życie
Choć barwy ściemniasz
Choć tej wędrówki mi nie uprzyjemniasz, choć się marnie odwzajemniasz
Kocham Cię życie

Kiedy sen kończy się, kończy się, kończy się o świcie
A ja się rzucam
Z nadzieją nową na budzący się dzień
Chcę spotkać w tym dniu
Człowieka, co czuje jak ja
Chcę powierzyć mu
Powierzyć mu swój niepokój
Chcę w jego wzroku
Dojrzeć to światełko które sprawi, że on powie jak ja
Jak ja

Uparcie i skrycie
Och życie kocham Cię, kocham Cię, kocham Cię nad życie
Jem jabłko winne
I myślę: „Ech Ty życie łez mych winne, nie zamienię Cię na inne”

Kocham Cię życie
Poznawać pragnę Cię pragnę Cię, pragnę Cię w zachwycie
I spotkać człowieka
Który tak życie kocha i tak jak ja
Nadzieję ma...

Życie kochanie trwa tyle co taniec
Fandango, bolero, be-bop
Manna, hosanna, różaniec i szaniec
I jazda, i basta, i stop

Bal to najdłuższy na jaki nas proszą
Nie grają na bis, chociaż żal
Zanim więc serca upadłość ogłoszą
Na bal, marsz na bal

Szalejcie aorty, ja idę na korty
Roboto ty w rękach się pal
Miasta nieczule mijajcie jak porty
Bo życie, bo życie to bal

Bufet jak bufet jest zaopatrzony
Zależy, czy tu, czy gdzieś tam
Tańcz póki żyjesz i śmiejesz się do żony
I pij zdrowie dam!

Niech żyje bal!
Bo to życie to bal jest nad bale!
Niech żyje bal!
Drugi raz nie zaproszą nas wcale!

Orkiestra gra!
Jeszcze tańczą i drzwi są otwarte!
Dzień warty dnia!
A to życie zachodu jest warte!

Chłopo-robotnik i boa grzechotnik
Z niebytu wynurza się fal
Widzi swą mamę i tatę, i żonkę
I rusza, wyrusza na bal

Sucha kostucha - ta Miss Wykidajło
Wyłączy nam prąd w środku dnia
Pchajmy więc taczki obłędu, jak Byron
Bo raz mamy bal!

Niech żyje bal!
Bo to życie to bal jest nad bale!
Niech żyje bal!
Drugi raz nie zaproszą nas wcale!

Orkiestra gra!
Jeszcze tańczą i drzwi są otwarte!
Dzień warty dnia!
A to życie zachodu jest warte!

Niech żyje bal!
Bo to życie to bal jest nad bale!
Niech żyje bal!
Drugi raz nie zaproszą nas wcale!

Orkiestra gra!
Jeszcze tańczą i drzwi są otwarte!
Dzień warty dnia!
A to życie zachodu jest warte!

Niech żyje bal!
Bo to życie to bal jest nad bale!
Niech żyje bal!
Drugi raz nie zaproszą nas wcale!

Bajm „Piechotę do lata”

Znów przyjdzie maj
A z majem bzy
I czekać mam na lepsze dni
Znów przyjdzie mi
Nosić przykrótkie sny
Do lata, do lata, do lata
Piechotę będę szła
Ah ah
Yeah yeah
Uh uh

Znów kupisz mi
Coś na imieniny
Hmm ja to wiem i czuję że
Znów przyjdzie mi
Nosić przykrótkie sny
Do lata, do lata, do lata
Piechotę będę szła
Ah ah
Yeah yeah
Uh uh

Przykrótkie sny nie w porę
Zbyt lekko się ubiorę
Noc długa świt w szronach
I wiosna spóźniona
I Twoje słowa zimne
Że nie ma drogi innej
Do lata, do lata, do lata tak dłuży się czas

Gdybyś tylko chciał
To byłoby to lato już
I słońce i szaleństwo burz
Lecz dajesz mi
Tylko przykrótkie sny
Do lata, do lata, do lata
Piechotę będę szła
Ah ah
Yeah yeah
Uh uh

Lecz dajesz mi
Tylko przykrótkie sny więc
Do lata, do lata, do lata
Piechotę będę szła
Ah ah
Yeah yeah
Uh

Świat mój tak zwyczajny
Pod niebem biało-czarnym
Ludzie są wycięci z szarych stron ze środka ksiąg
Piękni są z romansu tła
Zmęczeni tylko z gazet
A ja
Jestem białą czystą kartką wśród was

To nie ja byłam Ewą
To nie ja skradłam niebo
Chociaż dosyć mam łez, moich łez, tylu łez
Jestem po to by kochać mnie

To nie ja byłam Ewą
To nie ja skradłam niebo
Nie dodawaj mi win
To nie ja, to nie ja, nie ja
Jestem Ewą
Niebo wieje chłodem
Piekło kłania się ogniem do stóp
A ja, papierowa marionetka muszę grać

To nie ja byłam Ewą
To nie ja skradłam niebo
Chociaż dosyć mam łez, moich łez, tylu łez
Jestem po to by kochać, wiem

Zanim w popiół się zmienię
Chcę być wielkim płomieniem
Chcę się wzbić ponad światem
Oddać niebo, marzenie

To nie ja byłam Ewą
To nie ja skradłam niebo
To nie ja byłam Ewą
To nie ja skradłam niebo

Sugerowane wykonania utworów:

- B. Mec „Jej portret” <https://www.youtube.com/watch?v=Y-RwVpD3Wpw>
E. Demarczyk „Czarne anioły” https://www.youtube.com/watch?v=IK8N5enl_n8
A. Jantar „Tyle słońca w całym mieście” <https://www.youtube.com/watch?v=8BzYuue6gGc>
Cz. Niemen „Dziwny jest ten świat” <https://www.youtube.com/watch?v=3aRz0IVMuW8>
Z. Wodecki w duecie z A. Majewską „Lubię wracać tam, gdzie byłem”
https://www.youtube.com/watch?v=Mo75z9_TZIU
E. Geppert „Życie, kocham cię nad życie” <https://www.youtube.com/watch?v=DanOCbGz8H0>
M. Rodowicz „Niech żyje bal” <https://www.youtube.com/watch?v=UFfh6o2ZgzA>
B. Kozidrak i Bajm „Piechotą do lata” <https://www.youtube.com/watch?v=Mh3KwS8tO8c>
E. Górniak „To nie ja...” https://www.youtube.com/watch?v=Blm_2qi83dw

BIBLIOGRAFIA:

Bittner Karolina, *Partia z piosenką, piosenka z partią. PZPR wobec muzyki rozrywkowej*, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2017.

Rozmowa z autorką w audycji „Białe plamy” w „Trójce”:

<https://www.polskieradio.pl/9/5526/Artykul/2123722,Muzyka-rozrywkowa-w-powojennej-Polsce>

Kawecki Jan, Sadłowski Janusz, Ćwikła Marek, *Encyklopedia Polskiej Muzyki Rockowej. Rock'n'Roll 1959-1973*, wyd. Rock-Serwis, Kraków 1995.

Kępa Marek, *Polska muzyka lat 50. Kiedy socjalizm spotkał się z rebelią*, Culture.pl,

<https://culture.pl/pl/artykul/polska-muzyka-lat-50-kiedy-socjalizm-spotkal-sie-z-rebelia>

Michalski Dariusz, *Powróćmy jak za dawnych lat... Historia polskiej muzyki rozrywkowej lata 1900-1939*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2007

Michalski Dariusz, *Piosenka przypomni ci... Historia polskiej muzyki rozrywkowej 1945–1958*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2010

Michalski Dariusz, *Trzysta tysięcy gitar nam gra. Historia polskiej muzyki rozrywkowej lata 1958–1973*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2014

Opolska aleja gwiazd – materiały edukacyjne Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu na stronie:

<https://muzeumpiosenki.pl/edukacja/opolska-aleja-gwiazd.html>

Hasła:

Ewa Demarczyk
Edyta Górniak
Anna Jantar
Beata Kozidrak
Czesław Niemen
Maryla Rodowicz

Materiały o Zbigniewie Wodeckim na stronie Fundacji: <http://www.wodecki.pl/biografia.html>